

جنبشی توده‌وار در راه است؟

احمدغلامی

جامعه ایران دچار انفعال سیاسی است و کنش و واکنشی در آن رخ نمی‌دهد. این شرایط جریان‌های سیاسی متعارضی به وجود آورده است. برخی باور دارند آینده ایران را جنبشی توده‌وار رقم خواهد زد؛ اما برخی دیگر این امر را دشوار ارزیابی کرده و بر این باورند که پیش از هر کاری باید بر این انفعال سیاسی غلبه کرد، چراکه این انفعال سیاسی تمام ماهیت وجودی جامعه را درنور دیده است و اگر مردمی نیز هستند که مستعد جنبشی توده‌وارند، دست بالا را ندارند. اشاره آنان به مردمی است که از آنان می‌توان به‌عنوان «نوتهیدستان» نام برد. نوتهیدستان کسانی‌اند که جایگاه خود را در بحران‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی از دست داده و به طبقات پایین فرو ریخته‌اند. آنان برای کسب جایگاه و کرامت پیشین خود دست به هر اقدامی خواهند زد، اما دراین‌میان تردیدی نیست که ویژگی‌های یک جنبش توده‌وار در جامعه ایران وجود دارد، از جمله اینکه نهاد خانواده انسجام سابق خود را از دست داده است. رهبران جنبش توده‌وار مخالف سرسخت خانواده، پدر، مادر و قوم و قبیله‌اند. از فقدان این جمع‌ها است که آنان می‌توانند پدر معنوی این توده‌های تنها و سرگردان باشند. این ویژگی است که جامعه ایران تا حدودی ملیس به آن است. اینها مردمی‌اند که در پی قهرمانی هستند که کلید آینده در دستان اوست. کسی که یک‌شبه آنان را از نابرابری‌های اقتصادی، سیاسی و نابرابری فرصت‌ها رها خواهد کرد. در این شرایط هرکسی قادر باشد آینده‌ای رؤیایی به مردم عرضه کند و این باور را به وجود آورد که کلید آینده رؤیایی در دستان اوست بر اریکه قدرت خواهد نشست اما مخالفان جنبش توده‌وار معتقدند مانعی جدی بر سر این فکر قرار دارد. یکی از مهم‌ترین این موانع «تجربه» است. با اینکه جامعه ایران جوان است اما تجربه یک انقلاب و چندین جنبش را پشت سر گذاشته است. مردم به این درک رسیده‌اند که تکرار تجربه خطایی فاحش است. آنچه بیش از هر چیز مانع جنبش‌های توده‌وار است، همین عنصر تجربه است. اضافه بر این، جامعه ایران چنان تضاب آرا و دیدگاه‌های متنوعی وجود دارد که راه را بر هر تفکر توده‌واری می‌بندد. مردمی که طعم آزادی را چشیده‌اند، به دشواری زیر بار اقتدارگرایی نوینی خواهند رفت. باورمندان به جنبش توده‌وار بر این نکته انگشت می‌گذارند که دست بر قضا آزادی بدون عدالت شرایط مستعدی برای شکل‌گیری توده‌ها برای عدالت‌خواهی است و از دل همین عدالت‌خواهی است که رهبران توده‌وار برخاسته‌اند. در روبه‌رو، این استدلال نیز وجود دارد که در طبقات اجتماعی ایران مردم بسیاری وجود دارند که با تنگدستی روزگار می‌گذرانند و چنان به ایسن وضعیت خو گرفته‌اند که با هر چیزی که بخواهد وضع موجود آنان را بر هم بزند مقابله می‌کنند و از سوی دیگر مردمی وجود دارند که در رفاهی نسبی به سر می‌برند و مخالف هر تغییر و رویدادی ناپهنگام‌اند و از هر جریان سیاسی ناشناخته‌ای اجتناب می‌کنند. همان‌گونه که پیش‌ازاین گفته شد، حاملان یک جنبش توده‌وار فقط نوتهیدستان هستند، کسانی که در بحران‌های اقتصادی و سیاسی جایگاه خود را از دست داده‌اند و آماده هر فداکاری هستند. اما اکثر قریب باشد دل به جنبش توده‌وار نوتهیدستان بست، باید آن را در مقیاس جمعیتی ۹۰ میلیونی سنجد و تحلیل کرد. در شرایط پیچیده این جمعیت اگر یک جنبش توده‌وار ناممکن نباشد، سخت دشوار است. از دل همین شرایط آلوده به امکان‌ها و ناامکان‌ها است که جامعه دچار سردرگمی و انفعال می‌شود. همین انفعال فرصتی مقتم برای حکومت است که دست به اصلاحات اساسی بزند و خودش در امر بازسازی اقتصادی، سیاسی و اجتماعی پیش‌قدم بشود، چراکه انفعال سیاسی در یک جامعه شرایط مناسبی برای دخالت‌های خارجی فراهم می‌کند. آنچه حکومت‌ها را از اصلاحات ضروری نگران می‌کند، تصویر عقب‌نمینی حکومت نزد مردم است. بـا سبـاقهـای تاریخی که از اصلاحات شتاب‌زده وجود دارد، اصلاحاتی که منجر به جنبش‌های توده‌ای و انقلاب شد، حکومت‌ها هراسان و محافظه‌کار شده‌اند؛ نکته‌ای که با وضعیت ایران همخوانی ندارد.

ادامه در صفحه ۷

شنبه ۱۵ شهریور ۱۴۰۴
۱۳ ربيع‌الاول ۱۴۴۷
۶ سپتامبر ۲۰۲۵
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۱۹۷
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

گزارشی از سرنوشت تراژیک ۳ نسل از دهقانان و کارگران افغانستان که نیم‌قرن جنگ را تجربه کرده‌اند

یک تکه زمین فقیر

مریم شکرانی: این گزارش قصه زندگی سه نسل از دهقانان و کارگران افغانستان را روایت می‌کند که نزدیک به نیم‌قرن جنگ را تجربه کرده‌اند. آنها تنها برای یک لقمه نان، گرفتار سرنوشتی تراژیک شده‌اند.داده‌های این گزارش حاصل گفت‌وگو با شماری از دهقانان و کارگران افغانستانی است و پرونده‌ای قضائی درباره کودک‌آزاری یک کودک کار افغانستانی که تجربه شخصی خبرنگار است و با شکایت او در دادگاه‌های ایران ثبت شده است. در این گزارش از مشاوره عدنان مزارعی، معاون بخش خاورمیانه و آسیای مرکزی صندوق بین‌المللی پول و عسکر موسوی، تاریخ‌نگار و پژوهشگر معاصر افغانستان، دانش‌آموخته و محقق ارشد دانشگاه آکسفورد، استفاده شده و گردآوری داده‌های آن حدود یک سال زمان برده

مدرسه‌ای برای فردا؛ چمران چگونه صاحب خانه امید شد

از سایه‌های نخل تا روشنای کلاس‌ها

صفحه ۱۰

سرمقاله

در «شرق» امروز می‌خوانید:
تأملی بر فیلم علت مرگ: نامعلوم؛ سینمایی در مرز حقیقت و خیال • نگاهی به فیلم «طرح فنیقی» به کارگردانی وس اندرسن • طعنه ترامپ به نشست پکن

برگزیده‌ها

جدال بر سر یک تصویر از غزه به تهدید جانی یک عکاس جنگ منجر شده است

عکاسی در میانه جنگ

۵

گزارش میدانی از تجمع گروهی از متقاضیان دریافت ویزای مهاجرت به آلمان در مقابل کنسولگری این کشور

مهاجرت در تعلیق

۸

«شرق» از معادلات جدید پرونده هسته‌ای ایران در آستانه نشست فصلی جدید شورای حکام گزارش می‌دهد

بازی دولبه آژانس فنی یا سیاسی؟

۲

چرا همایون تخریب می‌شود؟

عذرخواهی بی عذر و بهانه

۱۲

تیم ملی با تساوی برابر تاجیکستان به فینال تورنمنت کافا رسید

جامی برای نمایش ضعف و بی‌برنامگی

۹

نگاه

فاجعه‌ای به نام تب‌دویدن یادداشتی از محمد مهدی سلیمانی

۱۲

یادداشت

جفای مرگ‌بار روایت‌های نصفه‌ونیمه بر جام

غلامرضا نازربند

تحلیگر

دوستی در تماسی تلفنی از من خواست کارشناسی را که از مکانیسم ماشه سر درمی‌آورد برای سخنرانی در جمعی دانشگاهی معرفی کنم. گفتم اگر بگویم کسی را نمی‌شناسم، صحیح نیست، اما کسی را که بدون حب یا بغض تمام جواب‌ها امسر را بازگوید و به قولی خودسانسوری نکند، نمی‌شناسم که البته شاید در این ناآشنایی مشکل از من باشد. با این وجود، پیشنهاد این بود که از هر دو طیف یک کارشناس دعوت کنند تا هر کدام روایت خود را از بگرام و ذیل آن، مکانیسم ماشه بگوید. باشد تا با این تمهید، هم هر دو روایت مختلف شنیده شود و هم بالطبع خودسانسوری جناحی هر یک از آن دو توسط دیگری جبران و در مجموع تصویر کم‌وبیش روشنی ارائه شود.

۳۳

ادامه در صفحه ۷

دوست عزیزمان ارسلان ابدی

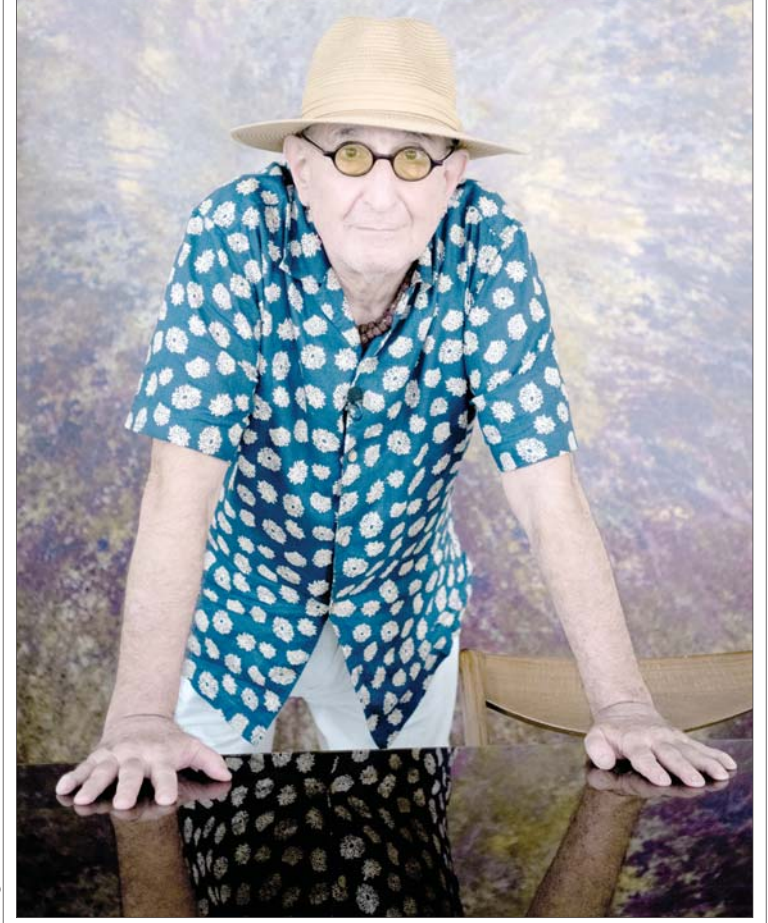
با قلبی اندوهگین، فقدان پدر بزرگوار و نیک‌سرشت، شادروان عباس ابدی را تسلیت می‌گوییم. بی‌تردید داغ فقدان چنین پدری، داغی سترگ است، اما یاد و خاطره نیکوی او همواره چون چراغی فروزان در دل‌ها باقی خواهد ماند. برای آن پدر مهربان آرامش ابدی و برای شما و خانواده داغدار شکیبایی و پایداری از درگاه ایزد منان خواستاریم. رجوع به صفحه ۲

۳۳

ادامه در صفحه ۷

گفت‌وگو با فرهاد آئیش درباره تازه‌ترین اجرایش روی صحنه و سینمای کم‌دی که از علاقه مندی‌های اوست

من کم‌دینم، ایرادی دارد؟

آئیش کشته‌شده در صفحه ۶ بخوانید، عکس: مهدی نایاری شرق

یادداشت

برسد به دست سیاست‌گذار (۴)

حسین ناصری

روان‌شناس پیشگیری

که حداقل سود را برده‌اند، به حداکثر برسد. ۲. جرح آلبی: بدون شک جرح آلبی پیشگام اصلی در مطرح‌کردن پیشگیری در روان‌شناسی بوده است. او که در جامعه روان‌شناسی ایران کمتر شناخته‌شده است، به نوعی یکی از پائیان علم پیشگیری به حساب می‌آید. آلبی در مقام روان‌شناس که ریاست انجمن روان‌شناسان آمریکا (بزرگ‌ترین شکل صنفی) را هم دارا بوده است، در اولین کتاب خود به نام «روندهای نیروی انسانی در سلامت روان» به این موضوع پرداخت که پیشگیری تنها راه عملی کاهش بروز اختلالات روان‌شناختی است. درخواست‌های مشفقانه او برای تغییر در نظم اجتماعی از طریق قدم‌های پیشگامانه عدالت اجتماعی برای کاهش بروز آسیب، در بسیاری از تالیفات آلبی طی دوران کاری‌اش تداوم یافت. او برای کاهش اختلالات روان‌شناختی از یک انقلاب در روان‌شناسی و روان‌پزشکی دم زد. آلبی به‌شدت از این موضوع حمایت می‌کرد که روان‌شناسی باید بی‌عدالتی اجتماعی را مدنظر قرار داده و به نیازهای افرادی از جامعه توجه کند که به دلایل مختلف از حقوق اجتماعی خود محروم شده‌اند. در آن زمان او جزء معدود کسانی بود که این موضوع را اتخاذ کرد. کارهای او تأثیر مهمی بر توسعه تخصص بسیار مهم روان‌شناسی محله‌ای داشته است. آلبی در یکی از سخنرانی‌هایش، آینده

یادداشت

واقعیت روی زمین؛ کنسرتی که برگزار نشد وشادمانی دشمنان ایران

مهرداداحمدی شیخانی

سؤالات امتحان کنکور چهارجوابی است و اگر یکی نفر بخواهد نمره صد در این امتحان بگیرد، باید بداند که کدام‌یک از چهار گزینه، دقیقاً جواب درست است، چون گاهی یکی از گزینه‌های اشتباه، خیلی به جواب درست نزدیک است و کسی که دقیقاً نداند جواب درست کدام است، ممکن است در انتخاب گزینه صحیح خطا کند. در مقابل، اگر کسی تصمیم بگیرد که در کنکور نمره صفر بگیرد، او هم باید به طور دقیق بداند که جواب صحیح کدام است تا حتماً گزینه غلط را انتخاب کند، چون احتمال جواب درست در هر سؤال، یک به چهار است و کسی که به صورت بختکی و شانسی گزینه‌ها را علامت می‌زند، شانس ۲۵ درصدی دارد که جواب درست را انتخاب کرده باشد و بالاخره در مجموع سؤالات کنکور که مثلاً اگر صد سؤال باشد، به احتمال نزدیک به یقین، چند سؤال را همین‌طوری و الله‌بختکی درست می‌زند، بنابراین آن کسی که می‌خواهد نمره صفر بگیرد، لازم است به اندازه همان که نمره صد می‌گیرد، به طور دقیق جواب سؤالات را بداند، بنابراین گزینه قطعی خطا، به اندازه گزینه قطعی درست، متکی به آگاهی کامل است و بین این دو، هرچه هست، آگاهی نسبی است. حال اگر در موضوعی همه بداندند که درست چیست و باز ما راه خطا را انتخاب کنیم، این دیگر نامش خطا نیست، اما این را که چه نامی باید بر آن گذاشت، نمی‌دانم.

در جنم ۱۹روزه و تجاوز دشمنان به خاک میهن‌مان، آنچه عیان شد، وجود شبکه نفوذ گسترده‌ای بود که از اولین روز جنگ تا آخرین روز، بسیار فعال عمل می‌کرد و از ترور بلندپایه‌ترین فرماندهان تا عزیزترین دانشمندان

«شرق» از دیدار عراقچی و کلااس واعلام آمادگی دوباره تهران برای ازسرگیری مذاکرات گزارش می‌دهد

در چهارراه تحریم و مذاکره

۳